

STORTINGET

Innst. 287 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:55 S (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik og Jenny Klinge om en nasjonal gjengenhet ved Kripos for å styrke og koordinere kampen mot organisert kriminalitet på tvers av politidistrikter og landegrenser

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen opprette en egen gjengenhet i politiet, basert på Kripos, som skal jobbe med å avdekke gjengenes nettverk og strukturer i hele landet og internasjonalt, i samarbeid med de berørte politidistriktene.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelse av en gjengenhet i Kripos sikres nok spanningskapasitet, informantbehandlere, datakyndige mannskaper osv. til å følge gjengene og nettverkene kontinuerlig 24/7/365.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelsen av en gjengenhet i Kripos inngår tilstrekkelig med etterforskere, politijurister og påtaleressurser i enheten, samt en tilknyttet statsadvokat, slik at enheten selv kan føre sakene fram til rettslig behandling.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelsen av en gjengenhet i Kripos sikres opplæring og utstyr slik at gjengenheten kan avdekke gjengenes avanserte kommunikasjon og ta i bruk nye

verktøy som Stortinget har gitt politiet gjennom lovendringer om adgang til dataavlesning mv.

5. Stortinget ber regjeringen sørge for at gjengenheten i Kripos, for å unngå hevnspiraler og selvjustis i gjengmiljøene, vil prioritere å få sakene mot gjengmedlemmer raskt fram for retten og søke å bruke straffeloven § 79 første ledd bokstav c («org.krimparagrafen») etter hensikten om strengere straffer.
6. Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet mot organisert kriminalitet og gjenger må prioriteres og tilføres ressurser i alle politidistriktene, slik at de blir i stand til å gjøre sin del av jobben.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Bøhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:55 S (2020–2021), Representantforslag om en nasjonal gjengenhet ved Kripos for å styrke og koordinere kampen mot organisert kriminalitet på tvers av politidistrikter og landegrenser. Komiteen viser også til brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 15. desember 2020 (vedlagt).

Komiteen merker seg at forslagsstillerne viser til at det de senere år har vært en urovekkende utvikling i kriminelle gjenger i hovedstaden og andre norske by-

områder, der MC-gjenger utfordrer andre gjengmiljøer, som også styrker seg. Samtidig ser man i Oslo aktive ungdomskriminelle grupper som om få år kan bli voksne, etablerte kriminelle gjenger. Forslagsstillerne viser til at den samme tendensen kan ses i både Bergen, Drammen, Trondheim, Follo, Romerike, Grenland m.fl.

Komiteen merker seg videre at det vises til at gjengmiljøene på Østlandet bygger nettverk og kontakter rundt om i store deler av landet, og at Kripos ved gjentatte anledninger har ytret bekymring knyttet til for svak innsats mot organisert kriminalitet, gjenger og deres bakmenn, som i mange tilfeller sitter i utlandet. Komiteen registrerer at forslagsstillerne mener at dette er miljøer og personer som det er nødvendig å følge over tid uavhengig av hendelser, måltall eller andre prioriteringer.

Komiteen registrerer videre at forslagsstillerne viser til at man som samfunn ikke har råd til å risikere at disse multikriminelle nettverkene får etablere seg mer enn de allerede har gjort innenfor narkotika, hvitvasking, arbeidslivskriminalitet, menneskehandel, våpensalg, ID-svindel, bedrageri, datakriminalitet, utpressing, ran, korrupsjon, trusler og brutal voldsbruk. Videre vises det til at tidligere riksadvokat Tor-Aksel Busch i sin avskjedstale høsten 2019 advarte om at mindre ressurser til politi- og påtalemyndighet kan få fatale følger for oppklaringen av alvorlig kriminalitet. Samtidig vises det til at det i politiets årsrapporter, kapasitetsundersøkelse og ressursanalyse fremkommer at etterforskning og påtale i politiet ikke har blitt styrket i tilstrekkelig grad på flere år.

Komiteen registrerer at forslagsstillerne viser til at andre land som Tyskland, USA og England har lengre og bredere erfaring med å bekjempe denne typen kriminalitet og har til felles at de anser utfordringene knyttet til gjengkriminalitet som så spesielle og avgjørende at de har dedikerte politiressurser som arbeider kontinuerlig bare med dette. Forslagsstillerne hevder også at det er grunn til å frykte at vi også i Norge kan få en ytterligere uheldig utvikling i årene fremover dersom ikke innsatsen mot gjengkriminalitet omorganiseres og styrkes.

Komiteen merker seg at justis- og beredskapsminister Monica Mæland i sitt svarbrev til justiskomiteen, datert 15. desember 2020, uttaler at hun mener at en ny omorganisering med opprettelse av en egen gjengenhet ved Kripos ikke er veien å gå for å styrke innsatsen mot gjengkriminalitet. Det vises til at en styrking av allerede etablerte strukturer med basis i et lokalt forankret politi både er nødvendig og mer hensiktsmessig, med henvisning til at politidistriktene etter de senere års styrking og organisering i færre politidistrikter er bedre rustet kapasitetsmessig enn tidligere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at statsråden videre viser til at det også bygges opp spesialkompetanse i distriktene nettopp for å kunne møte og bekjempe trusselen fra organiserte kriminelle miljøer på en bedre måte. Flertallet registrerer at statsråden mener at opprettelse av en nasjonal gjengenhet ved Kripos vil kunne medføre at ressurser som kunne gitt best uttelling i distriktene, i stedet blir plassert i en egen enhet på nasjonalt nivå.

Flertallet registrerer videre at statsråden i sitt svarbrev viser til at Kripos har ansvaret for det overordnede nasjonale etterretningsbildet, og at de med sitt riksdekkende ansvar for etterforskning i bistand til politidistriktene allerede i dag er en vesentlig del av innsatsen mot organisert kriminalitet. Flertallet merker seg at statsråden derfor mener at det er nettopp i samarbeid mellom Kripos og politidistriktene, med støtte i internasjonalt politisamarbeid, at kampen mot organisert kriminalitet må føres videre. Statsråden mener også at økte ressurser bør gå til å styrke politidistriktene, i samarbeid med Kripos og andre særorgan, i stedet for å bygge en ny sentral enhet slik det her er foreslått.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, viser til at Kripos i dag har ansvaret for en del av den riksdekkende innsatsen mot organisert kriminalitet. De bistår politidistriktene og jobber mye internasjonalt. Ressursene bør brukes til å styrke allerede eksisterende strukturer, ikke bygge en ny og egen sentral enhet for én bestemt kriminalitetstype.

Dette flertallet viser til at Kripossjefen og politimestrene i Oslo og Sør-Øst politidistrikter selv har sagt i media at de ikke tror kampen mot organisert kriminalitet bør skje ved opprettelse av nye organisatoriske enheter. De råder oss til heller å styrke eksisterende enheter. Dette flertallet støtter seg til ledelsen i politiet, som har de beste forutsetninger for å vurdere dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser til en trusselvurdering fra Økokrim 9. desember 2020, som sier mye om hva kampen mot gjenger og organisert kriminalitet i dag handler om. Her slås det fast at kriminelle nettverk i Norge har stor utbredelse og er en økende trussel. Det påpekes at nettverk innen arbeidslivskriminalitet kan knyttes til gjengkriminelle, og at den tradisjonelle gjengkriminaliteten og økonomiske kriminaliteten flytter mer og mer over i hverandre. De tidligere hvitvaskforbryterne får tilgang på gjengenes volds kapital og makt, mens gjengene får ny «kompetanse» innen hvitvasking i skatteparadis, bruk av kryptovaluta, dataekspertise, klientkontoer, bedragerier innen kreditt, lån og eiendom, m.m. Noen viktige kriminelle har flyt-

tet til utlandet og opptrer derfra som bakmenn. Det brukes avanserte krypterte applikasjoner for e-post, chat, tale og video, det mørke nettet og kryptovaluta, slik at politiets metoder og kommunikasjonskontroll har store problemer med å holde følge.

Disse medlemmer mener vi må ta inn over oss hvordan dagens kriminelle gjenger fungerer. Kripos har gjennom sine Hubris-aksjoner vist at bakmennene til den organiserte kriminaliteten i Norge kan sitte langt borte, som eksempelvis i Dubai, Marokko, Nederland eller andre steder. Konkret har vi sett at den globale MC-kriminelle gjengen Satudarah har etablert seg i Oslo-området, Stavanger, Tønsberg og Kristiansand og bygger kontakter flere andre plasser. Disse medlemmer ser at personer fra albansk mafia og albanskledede Young Bloods i Oslo sør er involvert i flere byer landet rundt. Den etablerte gjengen Young Guns på Romerike med forbindelser til Pakistan har også styrket seg de siste årene og rekruttert nye generasjoner. Dertil ser vi at flere østeuropeiske kriminelle nettverk fra Litauen, Polen, Russland m.fl. opererer i Norge.

Disse medlemmer vil påpeke at for å ta tak i denne typen organisert kriminalitet kreves det et langsiktig og kontinuerlig arbeid for å avdekke gjengenes og bakmennesenes virksomhet. De er profesjonelle og bedriver sin kriminalitet hele tiden, også når det ikke skytes eller knivstikkes. Da må politiet jobbe med dem dag ut og dag inn. Disse medlemmer er bekymret for at politidistriktene ikke har kapasitet og ressurser til å greie dette verken når det gjelder informantbehandling, operative styrker, etterforskning, spaning, undercover eller gjennomgang av krypterte telefoner og databeslag.

Disse medlemmer mener situasjonen krever at man trapper opp innsatsen mot den voksende trusselen fra organisert kriminalitet og gjenger. Da må man bygge på de i politiet som har kunnet fortsette å prioritere dette, nemlig Kripos. Det er de som har kompetansen og utstyret til å følge og avdekke gjengenes krypterte kommunikasjon. Det er de som kan gå etter bakmenn og nettverk på tvers av landegrensene. Det er de som har det riksdekkende ansvaret og kan jobbe på tvers av politidistriktene. På denne bakgrunn vil disse medlemmer foreslå en gjengenhet som bygger videre på det gode arbeidet i Kripos og forsterker og utvikler dette.

Disse medlemmer understreker samtidig at økt innsats mot gjenger og økonomisk kriminalitet hos Kripos må matches med tilsvarende styrking og prioritering av dette ute i politidistriktene. Det må gå hand i hand. Større muligheter for bistand fra Kripos vil bety mye for distriktenes arbeid. De trenger mer tilgjengelig støtte fra spesialiserte ressurser i form av en ny gjengenhet hos Kripos for å kunne avdekke avanserte kriminelle nettverk og bakmenn. På samme måte trengs et nært samarbeid med Økokrim, Finanstilsynet, Skattekrim og Arbeidstilsynet.

Disse medlemmer viser til dom i EMD den 17. desember 2020. Riksadvokaten sendte samme dag ut et midlertidig direktiv som har skapt stor usikkerhet i politiet om håndtering av slike beslag. Justisministeren sendte et skriftlig svar på spørsmål den 12. januar 2021, der hun skriver at dette direktivet innebærer at

«mistenktes pretensjon om at et beslag inneholder opplysninger som er vernet av straffeprosessloven § 119, skal legges til grunn med mindre den er åpenbart uriktig».

Disse medlemmer viser til at en av advokatene i EMD-saken straks uttalte at politiet ikke lenger kan gå inn i telefoner eller databeslag når eieren sier det er kommunikasjon med advokat, lege eller prest på telefonen eller i e-poster. Isteden skal alle beslag i mobiltelefoner, nettbrett, datamaskiner, mm. sendes til tingretten for gjennomgang hvis ikke påstander om at det fins kontakt med advokater mm. på dem, er «åpenbart uriktig».

Disse medlemmer vil påpeke at tingrettene ikke har ressurser og kompetanse til å møte denne nye store oppgaven og analysere kryptert kommunikasjon. Det er dermed stor fare for at mye viktig etterforskning kan stanse opp. Det har gått over tre måneder siden denne situasjonen ble kjent og politiet uttrykte stor bekymring. Det haster at justis- og beredskapsministeren i samarbeid med politiet og riksadvokaten kommer fram til en løsning som kan erstatte det midlertidige direktivet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette en egen gjengenhet i politiet, basert på Kripos, som skal jobbe med å avdekke gjengenes nettverk og strukturer i hele landet og internasjonalt, i samarbeid med de berørte politidistriktene.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelse av en gjengenhet i Kripos sikres nok spaningskapasitet, informantbehandlere, datakyndige mannskaper osv. til å kunne følge kriminelle nettverk og gjenger kontinuerlig 24/7/365.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelsen av en gjengenhet i Kripos inngår tilstrekkelig med etterforskere, politijurister og påtaleressurser i enheten, samt en tilknyttet statsadvokat, slik at enheten selv kan føre sakene fram til rettslig behandling.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelsen av en gjengenhet i Kripos sikres opplæring og utstyr slik at gjengenheten kan avdekke gjengenes avanserte kommunikasjon og ta i bruk nye verktøy som

Stortinget har gitt politiet gjennom lovendringer om adgang til dataavlesning mv.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at en gjengenhets i Kripos, for å unngå hevns spiraler og selvjustis i gjengmiljøene, vil prioritere å få sakene mot gjengmedlemmer raskt fram for retten og søke å bruke straffeloven § 79 første ledd bokstav c ('org.krim-paragrafen') som kan gi strengere straffer.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet mot organisert kriminalitet og gjenger må prioriteres og tilføres ressurser i alle politidistriktene, slik at de blir i stand til å gjøre sin del av jobben.»

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med politiet og Riksadvokaten snarest mulig finne fram til en løsning hvor man unngår at politiets etterforskning stanser opp og erstatter det midlertidige direktivet etter EMD-dommen 17. desember 2020.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at disse medlemmer tidligere har fremmet en rekke forslag til tiltak mot gjengkriminalitet og organisert kriminalitet i Dokument 8:39 S (2018–2019). Videre fremmet disse medlemmer også i Dokument 8:172 S (2018–2019) forslag om en forpliktende handlingsplan mot vold og trusler med kniv.

Disse medlemmer vil vise til at Arbeiderpartiet i flere år har etterlyst en større og mer dedikert innsats mot gjengkriminalitet, en innsats som ikke skruser av og på, men som er permanent. Disse medlemmer deler flere synspunkter rundt utfordringene med gjengkriminalitet og kriminelle nettverk med forslagsstillerne, men støtter ikke forslaget om en ny sentral enhet i Kripos. Disse medlemmer mener det først og fremst må skje en styrking av innsatsen mot kriminelle nettverk og gjengkriminalitet i politidistriktene. Disse medlemmer er enige i vurderingen fra regjeringen av at en slik sentral enhet vil kunne føre til at ressurser bindes opp sentralt i stedet for at de settes inn i politidistriktene.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at gjengkriminalitet er en prioritert oppgave for regjeringen, og det er tverrpolitisk enighet om at det er bekymringsfullt at kriminelle nettverk skal etablere seg mer enn de allerede har gjort. Kriminaliteten rammer både enkeltpersoner, velferdsstaten og virksomheter.

Disse medlemmer viser til at det allerede er satt i gang en rekke tiltak mot gjengkriminalitet over flere år, og politiets innsats er ofte konsentrert inn mot særlig utsatte områder med vekt på forebygging og å forhindre rekruttering av unge kriminelle. Bekjempelsen av kriminelle gjenger er løftet frem i årets tildelingsbrev til Riksadvokaten og POD, og er fulgt opp i styringsdialo-

gen. Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ble også enige om 60 mill. kroner ekstra til tiltak mot gjengkriminalitet i 2021-budsjettet.

Disse medlemmer viser til at Riksadvokaten og POD har fulgt opp Granavolden-plattformen gjennom en nasjonal etterretningsoperasjon mot kriminelle nettverk med Kripos i førersetet. Den viser at de største utfordringene er østlandsrelaterte, men at organisert kriminalitet er et problem også nasjonalt. Disse medlemmer viser til at Oslo politidistrikt, som er mest berørt av gjengproblematikken, allerede har konsentrerte enheter som jobber med kriminelle gjenger: FEE (Felles enhet for etterforskning og etterretning), herunder SO (spesielle operasjoner). I tillegg jobbes det med gjengforebygging i de tre enhetene: Enhet Øst, Enhet Sentrum, Enhet Vest.

Disse medlemmer mener en ny omorganisering med en egen sentral gjengenhets i Kripos likevel ikke er veien å gå. Politidistriktene er styrket de siste årene og har blitt færre og bedre rustet enn noen gang før. Det bygges også opp spesialkompetanse i distriktene for å kunne møte denne utviklingen. En sentral gjengenhets vil kunne føre til at ressurser som ville gitt best uttelling i distriktene, isteden plasseres i en egen enhet på sentralt nivå. Disse medlemmer viser til at en kontinuerlig dekning av funksjoner 24/7/365 er svært ressurskrevende.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil framheve viktigheten av at inngripende og organisatoriske endringer i politiet reflekterer en dokumentert utfordring. Dette medlem registrerer at forslagsstillerne foreslår en organisatorisk endring i politiet uten dokumentasjon på om problemet de ønsker å bekjempe, er økende eller stort i forhold til andre kriminalitetsformer. Så vidt dette medlem kan se ut fra tilgjengelig politistatistikk, er det spesielt datakriminalitet, vold i nære relasjoner og voldtekt som påviselig er et så stort økende problem for politiet at det krever organisatoriske endringer i politiet. Gjengkriminalitet, som forslagsstillerne er opptatt av, er ikke i nærheten av å være så alvorlig og omfattende som dette.

Dette medlem støtter forslagsstillerens intensjon om å styrke politiets innsats mot organisert kriminalitet, men mener imidlertid at oppretting av en egen gjengenhets i Kripos ikke er veien å gå. Dette medlem viser til at politimester i Oslo politidistrikt, Beate Gangås, Kripos-sjef Kristin Kvigne og fungerende politimester i Øst politidistrikt, Geir Solem, alle har uttalt at innsatsen må styrkes gjennom eksisterende strukturer heller enn å opprette nye organisatoriske enheter. De peker på at for å lykkes er politiet avhengig av lokal kunnskap gjennom politidistriktene, nasjonal ekspertise gjennom Kripos og et godt internasjonalt samarbeid. Dette medlem mener at alle ledd i denne kjeden og

samhandlingen mellom dem bør styrkes og videreutvikles.

De tte medlem viser til at et tilgjengelig og tilstedeværende politi er avgjørende for å bekjempe organisert kriminalitet. Et lokalt politi med gode kontakter og oversikt over lokalsamfunnet er blant de viktigste virkemidlene man har, særlig i utsatte områder. Dette er viktig både for å bygge tillit, skape trygghet og forebygge kriminalitet fremfor å innrette politiet mot kun å komme etter at noe kriminelt har skjedd. Regjeringens storstilte sentralisering av norsk politi har hatt svært negative effekter ikke bare i Oslos bydeler, men også i andre byer med liknende utfordringer. Dette medlem har derfor fått flertall for å opprettholde politistasjoner i bydeler i Oslo som Manglerud og Stovner i forbindelse med behandlingen av Representantforslag 128 S (2019–2020). Dette medlem reagerte derfor med overraskelse over at POD i februar 2020 søkte Justis- og beredskapsdepartementet om å legge ned de nevnte politistasjonene og etablere én ny. Dette er stikk i strid med Stortingets vedtak av 11. desember 2020. På tross av at Stortinget har gjort et tydelig vedtak i saken, holder departementet fortsatt beslutningen åpen. Statssekretær Thor Kleppen Sættem sier til Aftenposten 19. februar 2021 at departementet vil «ta stilling til saken etter at politiet har sendt over deres anbefaling».

De tte medlem viser videre til at forslagsstillerne er bekymret for «aktive ungdomskriminelle gjenger, som om få år kan bli voksne etablerte kriminelle gjenger». Dette medlem viser i den forbindelse til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett for 2021 styrket politiets arbeid med ungdomskriminalitet med 10 mill. kroner. Dette medlem viser til at årsakene til de ulike formene for ungdomskriminalitet i Oslo er mange og sammensatte og vil også variere fra individ til individ. Materiale fra forskningssenteret NOVA viser for eksempel at unge kriminelle gjengangere har betydelige levekårsutfordringer. Ifølge SALTO-rapporten fra 2019 har flertallet av gjengangerne vært innom barnevernet, og over halvparten har opplevd tvangstiltak i barnevernet. Ifølge politiet er fellesnevnerne for denne gruppen rus eller psykiske problemer i hjemmet, mishandling i hjemmet, familiemedlemmer med straffesaker og enslige eller skilte foreldre. Dette medlem påpeker derfor at en innsats for å bekjempe ungdomskriminalitet må være målrettet og helhetlig, med både forbyggende reaksjoner og rehabiliteringstilbud for de unge som begår kriminalitet. Et politi med nok ressurser til å kjenne lokalsamfunnet og skape tillit blant ungdommene er etter Sosialistisk Venstrepartis syn viktigere enn å opprette en ny sentral enhet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen opprette en egen gjengenhet i politiet, basert på Kripos, som skal jobbe med å avdekke gjengenes nettverk og strukturer i hele landet og internasjonalt, i samarbeid med de berørte politidistriktene.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelse av en gjengenhet i Kripos sikres nok spaningskapasitet, informantbehandlere, datakyndige mannskaper osv. til å kunne følge kriminelle nettverk og gjenger kontinuerlig 24/7/365.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelsen av en gjengenhet i Kripos inngår tilstrekkelig med etterforskere, politijurister og påtaleressurser i enheten, samt en tilknyttet statsadvokat, slik at enheten selv kan føre sakene fram til rettslig behandling.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at det ved opprettelsen av en gjengenhet i Kripos sikres opplæring og utstyr slik at gjengenheten kan avdekke gjengenes avanserte kommunikasjon og ta i bruk nye verktøy som Stortinget har gitt politiet gjennom lovendringer om adgang til dataavlesning mv.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at en gjengenhet i Kripos, for å unngå hevnspiraler og selvjustis i gjengmiljøene, vil prioritere å få sakene mot gjengmedlemmer raskt fram for retten og søke å bruke straffeloven § 79 første ledd bokstav c («org.krim-paragrafen») som kan gi strengere straffer.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet mot organisert kriminalitet og gjenger må prioriteres og tilføres ressurser i alle politidistriktene, slik at de blir i stand til å gjøre sin del av jobben.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med politiet og Riksadvokaten snarest mulig finne fram til en løsning hvor man unngår at politiets etterforskning stanser opp og erstatter det midlertidige direktivet etter EMD-dommen 17. desember 2020.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:55 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik og Jenny Klinge om en nasjonal gjengenhet ved Kripos for å styrke og koordinere kampen mot organisert kriminalitet på tvers av politidistrikter og landegrenser – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 9. mars 2021

Lene Vågslid

leder

Per-Willy Amundsen

ordfører

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
20/5936 – GJ

Dato
15.12.2020

Uttalelse fra Justis- og beredskapsministeren til representantforslag om opprettelse av en nasjonal gjengenhet ved Kripas – Dokument 8:55 S (2020-2021)

Jeg viser til brev 1. desember 2020, der justiskomiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med følgende sak til behandling:

Dokument 8:55 S (2020-2021) Representantforslag om en nasjonal gjengenhet ved Kripas for å styrke og koordinere kampen mot organisert kriminalitet på tvers av politidistrikter og landegrensar.

Forebygging og bekjempelse av alvorlig organisert kriminalitet er en prioritert oppgave for regjeringen, og jeg deler forslagsstillers bekymring for at kriminelle nettverk skal etablere seg mer enn de allerede har gjort. Organisert kriminalitet representerer en alvorlig trussel mot samfunnssikkerhet og trygghet. Trusselen rammer både innbyggere, virksomheter og velferdsstaten i stort.

Kriminelle gjenger utgjør en del av de kriminelle nettverkene i Norge som samlet står bak den skjulte, alvorlige og organiserte kriminaliteten. Vi har derfor satt i gang en rekke tiltak, som også opplyst i min uttalelse av 23. juni 2020 til representantforslag om tiltak mot ungdoms- og gjengkriminalitet, jf. Dokument 8:115 S (2019-2020).

Vi vurderer hele tiden om tiltakene er tilstrekkelige, og politiet må også selv vurdere om arbeidet er hensiktsmessig organisert.

I tillegg til politiets innsats i særlig utsatte områder, med vekt på forebygging av ungdomskriminalitet og rekruttering av unge til kriminelle gjengmiljøer, er

bekjempelsen av kriminelle gjenger løftet fram i årets tildelingsbrev til Riksadvokaten og Politidirektoratet og fulgt opp i styringsdialogen. Enigheten mellom regjeringspartiene og FrP om å foreslå 60 mill. kroner i 2021-budsjettet til tiltak mot ungdoms- og gjengkriminalitet gjør at denne innsatsen kan styrkes ytterligere.

Riksadvokaten og Politidirektoratet har fulgt opp Granavolden-erklæringen gjennom en nasjonal etterretningsoperasjon mot kriminelle nettverk med Kripos i førersetet. Den viser tydelig at de største utfordringene er Østlands-relaterte, men at organisert kriminalitet også er et nasjonalt problem som treffer alle politidistrikt. Jeg har derfor forståelse for intensjonen bak forslaget om å ta nye, nasjonale organisatoriske grep for å få bukt med alvorlig organisert kriminalitet.

Jeg mener likevel ikke en ny omorganisering med opprettelsen av en egen sentral gjengenhet i Kripos er veien å gå. En styrking av allerede etablerte strukturer med basis i et lokalt forankret politi er både nødvendig og mer hensiktsmessig. Politidistriktene er etter de siste års styrking av politiet og organisering i færre politidistrikter bedre rustet kapasitetsmessig enn før. Det bygges også opp spesialkompetanse i distriktene for nettopp å kunne møte og bekjempe trusselen fra organiserte kriminelle miljøer på en effektiv måte. Opprettelse av en nasjonal gjengenhet ved Kripos vil kunne føre til at ressurser som ville gitt best uttelling i politidistriktene isteden plasseres i en egen enhet på sentralt nivå. En dekning av funksjoner 24/7/365 vil i seg selv være meget ressurskrevende.

Kripos har ansvaret for det overordnede nasjonale etterretningsbildet. Med sitt riksdekkende ansvar for etterforskning og bistand til politidistriktene er Kripos en vesentlig del av innsatsen mot organisert kriminalitet i dag. Det er derfor nettopp i samarbeid mellom Kripos og et lokalt forankret politiarbeid i politidistriktene, med støtte i et godt internasjonalt politisamarbeid, kampen mot organisert kriminalitet må føres videre. Jeg mener at økte ressurser - enten det er til økt bemanning og opplæring, tilgang til utstyr eller nye verktøy til dataavlesning som ledd i informasjonsinnhenting - bør gå til å styrke politidistriktene, i samarbeid med Kripos og andre særorgan, i stedet for å bygge en ny sentral enhet slik det er foreslått.

Jeg har også merket meg innlegget fra sjef Kripos, politimester i Oslo og politimester i Øst i Aftenposten 2. desember, hvor de skriver: «Vi tror ikke at kampen mot organisert kriminalitet bør skje ved opprettelse av nye organisatoriske enheter. Vi må heller styrke innsatsen gjennom eksisterende strukturer.» Regjeringen deler denne oppfatningen.

Også riksadvokaten har en sentral posisjon i dette arbeidet. Det er blant annet gitt pålegg til statsadvokatembetene om en systematisk kvalitetssikring og erfaringslæring av straffesaker med alvorlig organisert kriminalitet. Tiltaket er en del av oppfølgingen av etterforskingsløftet.

For øvrig legger jeg til grunn at politi og påtalemyndighet sørger for at straffesakene på dette området får en effektiv og god behandling i tråd med riksadvokatens føringer og prioriteringer. Det gjelder selvsagt at sakene skal raskt fram for retten. Det gjelder også bruk av straffeloven § 79 bokstav c om forhøyet strafferamme hvis handlingen er utøvet som ledd i aktivitetene til en organisert kriminell gruppe, jf. riksadvokatens rundskriv om mål og prioriteringer for 2020.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Monica Mæland". The signature is written in a cursive, flowing style.

Monica Mæland

